

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A1 TÜRK DİLİ VE YAZINI DERSİ UZUN TEZİ

“RAİF BİR AŞK”

Danışman Öğretmen: Emine GÜLTEKİN
Öğrencinin Adı: Nazif Utku
Soyadı: Demiröz
Numarası: 11290063
Ödevin Sözcük Sayısı: 3553

Araştırma Sorusu: Sabahattin Ali'nin Kürk Mantolu Madonna adlı yapıtındaki odak figürün yaşamı anlamlandırma sürecinde aşk olgusunun etkisi nasıl işlenmiştir?

Öz (ABSTRACT):

Uluslararası Bakalorya Diploma Programı, A1 Türk Dili ve Yazını kapsamında hazırlanan bu bitirme tezinde, Sabahattin Ali'nin "Kürk Mantolu Madonna" adlı yapıtındaki odak figürün yaşamı anlamlandırma sürecinde aşk olgusunun etkisinin nasıl incelendiğine cevap verilmiştir. Bu sorunun araştırılma sebebi yazarın aşk olgusunu odak figürün yaşadıkları üzerinden anlatması ve bu olgunun yaşamı anlamlandırma sürecinde odak figürü oldukça etkilemesidir. Diğer bir sebep ise Sabahattin Ali'nin bu yapıtına benzer yapıtlar okunurken, okurun ortak sorulara daha planlı yaklaşmasını sağlamaktır. Teze başlanmadan önce bir ön çalışma yapılmış ve bu ön çalışmada yapıt baştan sona okunarak odak figürlerin kişilik özellikleri ve bu kişilik özelliklerindeki değişim göz önüne alınmıştır. Ayrıca aşk olgusuna da büyük bir önem verilmiş ve yapıtta yaşamı anlamlandırma sürecinde bu olgunun etkisi derinlemesine araştırılmıştır. Dolayısıyla tezin araştırma sorusu, yapıt incelenerek ve odak figürün değişimleri gerek kendi ağzından, gerekse yapıttaki diğer figürlerin sözleri dikkate alınarak araştırılmıştır. Tezin giriş bölümünde yazarın edebi yaşantısıyla birlikte Kürk Mantolu Madonna yapıtının odak figürünün özelliklerinden bahsedilmiştir. Daha sonra bu figür derinlemesine incelenmiş ve araştırma sorusuna cevabın ilk adımları atılmıştır. Üçüncü bölüm olan Maria Puder bölümünde ise odak figürün yaşamını şekillendiren figür incelenmiş, bir sonraki bölümde ise tezin araştırma sorusuna cevaplar verilmiştir. Son bölümle birlikte odak figürdeki değişimden bahsedilerek soruya tam bir yanıt oluşturulmuştur. Bu yanıt tezin sonuç bölümünde de verilip açıklanmıştır.

Sözcük Sayısı : 209

İçindekiler:

Öz (Abstract)	2
İçindekiler	3
1.Giriş.....	4
2.Raif Efendi.....	4
3.Maria Puder.....	6
4.Karşılaşma ve Aşk.....	7
5.Değişim.....	11
6.Sonuç.....	13
7. Kaynakça.....	15

Araştırma Sorusu: Sabahattin Ali'nin Kürk Mantolu Madonna adlı yapıtındaki odak figürün yaşamı anlamlandırma sürecinde aşk olgusunun etkisi nasıl işlenmiştir?

1.GİRİŞ:

Sabahattin Ali, *Değirmen*, *Kağrı*, *Ses*, *Yeni Dünya* ve *Sırça Köşk* gibi öyküler yazan ayrıca *Kuyucaklı Yusuf* ve *İçimizdeki Şeytan* gibi romanları da kaleme alan Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı yazarlarımızdandır. Bir diğer romanı ise *Kürk Mantolu Madonna*'dır.

Yazar ilk baskısı 1943 yılında yayımlanan "Kürk Mantolu Madonna" adlı yapıtında Almanya'ya sabun üretimini öğrenmek için giden Raif adındaki bir karakterin yaşadığı aşkı ve iç dünyasını birinci anlatıcı kişinin ağzından aktarır. Yapıttaki odak figür Raif Efendi, bir şirkette tercümanlık yapan, iyi Almanca bilen bir çalışandır. Yapıtın başındaki anlatıcı figür, yapıtın olay örgüsünün başında bir işe girer ve burada Raif Efendi ile tanışır. Raif Efendi, onun tarafından içine kapanık, karamsar ve yalnız birisi olarak nitelendirilmiştir. Yapıtın ilerleyen bölümlerinde odak figür hastalanınca özel anılarını yazdığı siyah kaplı günlüğünü okuması için bu anlatıcıya izin verir. Yapıtın olay örgüsü burada şekil değiştirir ve geriye dönüş tekniğiyle Raif Efendi'nin başından geçen olaylar onun dilinden anlatılmaya başlanır. Yazar sözü edilen defterden ile Raif Efendi'nin geçmişini okura anlatmaya başlar.

Bu anlatılanlardan yola çıkarak onun yaşamında geçmişinin ve geçmişte yaşadıklarının çok büyük yeri olduğu görülür. Geçmişindeki olaylarda ve daha sonra bürüneceği farklı kişiliğinde aşk olgusunun çok önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Aşık olmadan önce içine kapanık, sanata düşkün, naif bir insan olan Raif Efendi, aşktan sonra daha güçlü ve iletişime açık bir figür haline gelir fakat aşık olduğu kadından koptuktan sonra tekrar içine kapanık ve ilk halinden farklı olarak edilgen ve yaşama sevinci göstermeyen bir insana dönüşür. Raif Efendi'nin yaşadığı bu değişim ayrıntılı incelenmeden önce, onun kişiliği ve davranışları; aşık olduğu kadın ve onunla tanışması da ayrıntılı olarak incelenecektir.

2.RAİF EFENDİ

Yapıtın odak figürü olan Raif Efendi çok gösterişli bir fiziğe sahip olmayan, ayrıca çekingen, içine kapanık bir kişilik sergileyen, okurun karşısına, ilk kez çalıştığı yerde çıkan bir figürdür. Raif Efendi'nin çekingen olduğunu yazar, yapıtta geriye dönüş tekniği ile aktarılan anısında, sınıf arkadaşlarına karşı kendisini koruyamadığı ayrıntısında göstermektedir, ancak her ne kadar içine kapanık görünse de Raif Efendi kendini, içinden geçenleri söylemeyen, en

kuvvetli ve en derin taraflarını kendi içinde saklayan bir karaktere benzetmiştir. Raif Efendi'nin kişiliğindeki bu içe kapanık hayallerine tam tersi bir şekilde yansımaktadır, belki de bu yüzden, En çok sevdiği şeylerden biri kendi hayatından uzaklaşıp, rüyalar âlemine dalmaktır.

Bu özelliklerinin yanı sıra Raif Efendi, sözünü ettiği hayaller âlemini özellikle kitaplarda bulmuştur. Babası onun bu durumunu uygun bulmayıp onu engellemeye çalışmış ancak Raif'in inatçılığı sayesinde bu düşüncesinden yılmıştır. Raif Efendi ile babası arasındaki bu münakaşa geriye dönüş tekniği kullanılarak şu alıntıda belirtilmiştir:

“Babam bu kadar okumama kızar, bazen romanları alıp atar, bazen geceleri odama ışık vermezdi. Fakat benim her şeye bir çare bulduğumu, küçük kaytan fitilli idare lambasının ışığı altında kendimden geçerek Paris Esrarı'nı veya Sefilleri okuduğumu görünce tazyikinden vazgeçmiştir.” (Ali, 49)

Kitap okumayı bu kadar sevmesinin yanında Raif Efendi okuduklarının etkisinde de kalmıştır. Okuduklarının konusu onun için hiç fark etmemiş, istisnasız olarak okuduğu her kitap onda bir etki bırakmıştır. Hatta bu özelliği, onun aşka bakış açısını oluşturmuş ve aklında ideal bir sevgili anlayışı yaratmıştır, çünkü okuduğu yapıtlardaki aşk ve sevgililer onun için kendine özgü bir aşk ve sevgili tanımı yapmasını sağlamıştır.

Okuduğu kitapların etkisi altında kalan Raif Efendi, bu kitaplardaki karakter ve tiplerden kendisiyle ortak yanlar bularak hayat görüşünü oluşturmaya çalışır. Görüldüğü gibi Raif Efendi, okuduğu romanlardan etkilenen, o kitaplardaki karakterleri hep kendine yakın gören bir figürdür. Babası onu Almanya'ya göndermek istediğinde, aslında Raif Efendi'nin amaçları farklıdır. Raif Efendi'nin Avrupa'da bir ülkeye gitmek istemesinin sebebi, okuduğu kitaplarda rastladığı karakterleri görme fırsatı sağlayacağını düşünmesidir. O yüzden babasının bu düşüncesini hemen onaylamıştır.

Raif Efendi'nin ayrıca güzel sanatlara da yatkınlığı vardır ve iyi bir resim yapma yeteneğine sahiptir. Bu durum, Raif Efendi'nin daha sonra Berlin'de bir resim galerisine gitmesini ve âşık olacağı Maria Puder ile tanışmasına bir ipucu izlek olarak yazar tarafından okura aktarılmıştır.

Raif Efendi'nin içinde bulunduğu aile yapısının da onun kişiliğinde çok önemli olduğu gerçeği yadsınamaz, ailesi o dönemin toplumuna oranla eğitilmiş ve maddi durumu iyi bir

ailedir. Babasının onu Almanya'ya sabun üretmeyi öğrenmesi ve bu işi kendi bünyeleri altında aileye yardımcı dokunacak bir şekilde geliştirmesi için göndermesi bu görüşü destekler.

Raif Efendi'nin kişisel özellikleri ile aile yapısının yanı sıra Almanya'da karşılaştığı kültür de Raif Efendi'nin, insan ilişkilerini, yaşam felsefesini oluştururken etkili olmaktadır. Odak figür, Almanya'da romanlarda tanıdığı insan gurubundan daha farklı bir insan gurubuyla karşılaşmış, beklentilerinde çok da yanılmamıştır. Raif Efendi Almanya'ya yeni geldiği zamanlarda Berlin'deki insanları incelemiş onlar hakkında şu şekilde yorumlar yapmıştır.

“Ekseriya öğleden sonraları büyük caddelerde, kalabalığın içinde dolaşır, yüzlerinde çok mühim işler yapmış insanlara mahsus bir ciddilikle evlerine dönen veya bir erkeğin koluna asılarak baygın gözleriyle etrafa tebessüm saçan kadınları ve yürüyüşlerinde hâlâ asker adımlarını muhafaza eden askerleri seyrederdim.” (Ali, 53)

İncelenen bu özellikler ile, Raif Efendi'nin Maria ile karşılaşp ona âşık olmadan önce nasıl bir kişilik özelliğine sahip olduğu, kişilik özelliklerinde aile yapısının etkisini ve yeni bir kültürle karşılaşmasının hayata bakış açısında ayrıca insan ilişkilerinde nasıl bir etkide bulunduğu okura aktarılır. Raif Efendi'de görülen yaşamı anlamlandırmaya dair diğer değişiklikler Maria Puder ile karşılaşmasından ve onunla ayrılmasından sonra ortaya çıkmıştır. Bu tezin Maria Puder, Karşılaşma ve Aşk adlı bölümlerinde bu değişiklikler açıklanmıştır. Ayrıca Raif Efendi de bu ayrılıktan sonra ortaya çıkan değişim beşinci bölümde incelenmiştir.

3. MARİA PUDER

Berlin de yaşayıp burayı inceleme fırsatı bulan Raif Efendi, belki de sanata olan merakı sayesinde Berlin'de bulunan bir resim galerisine gider. National Galeri adlı bu galeride Raif Efendi, Maria Puder'in portresini görür. Yazar, tablodaki ve aynı zamanda tablonun sahibi olan Maria Puder'i tasvir etmek için başka bir tabloya gönderme yapmıştır. Maria Puder, yapıtta Andreas del Sarto'nun Madonna delle Arpie adlı tablosundaki Meryem Ana'ya Raif Efendi tarafından benzetilmiştir.

Maria'nın figürünün okurun zihninde daha görünür kılınması için yazar onu aynı zamanda Raif Efendi'nin ağzından da okura tanıtmış ve tensel bir betimlemesini yapmıştır. Maria Puder, Raif Efendi'nin gözünden yapıtta şöyle anlatılmaktadır.

“Bu istiğna ifadesi, biraz dolgun ve alttakisi daha irice olan dudaklarında tamamen açık bir hal alıyordu. Gözkapakları hafifçe şişti. Kaşları ne pek kalın, ne pek ince, fakat biraz kısaydı; koyu kumral saçları, köşeli ve oldukça geniş alnını çevreleyerek aşağı doğru kıvrık ve sivriceydi. İnce uzun kanatları biraz etli bir burnu vardı.” (Ali, 56)

Yazar ben anlatı yöntemini kullanarak Maria Puder’in küçük yaşta babasını kaybettiğini okura aktarmış, annesiyle kendisinin yalnız kaldıklarından bahsetmiştir. Annesini doğal olmaya çalışan bir kadın olarak gören Maria Puder, onu yalnız başına kalmaya dayanıklı olmaktan yoksun görmüştür. Kendisinin yedi yaşında olmasına rağmen annesini idare etmeye çalıştığından da bahsetmiştir. O, annesine akıl vermiş ve ona hayatta yardımcı olmuştur. Hatta okuldayken, kız arkadaşlarının davranışları onu tiksindirmiş, kendini farklı görmesine neden olmuştur. Ayrıca Maria hayatında hiçbir şeyi erkeklere yaranmak veya kendini beğendirmek için yapmadığını da söylemiştir. Bu koşullar sayesinde Maria Puder kendinin herhangi bir erkek hakimiyetinden kurtulmuş bir kadın olarak yetiştiğini düşünmektedir. Bu durumun kötü bir tarafı olarak kendini yalnız birisi olarak tanımlamıştır.

Maria Puder, babasının o ve annesine ölümünden önce bırakmış olduğu para ile bir sanat okulunu gider. Almanya savaşta olduğu sırada hasta bakıcılığı yapar ve savaşın bitiminde akademiye devam eder fakat parasal sorunlarla karşılaştığı için başka meslekler aramıştır. Annesini geçindirmek zorunda olan Maria, resimden kazandığı para yetmediği için Atlantik isimli bir kabarede geceleri şarkı söylemektedir. Bu işini sevmediği Raif Efendi anlamış ve yapıtta bu durum şöyle anlatılmıştır: *“İçimi tekrar bir burkulma sardı. Onun burada, etrafına bu kadar yalandan tebessümler saçmaya, bu kadar istemeden şuh cilveler yapmaya mecbur kalması bana pek hazin geldi.”* (Ali, 97)

Aslında Maria’nın bu yalnızlığının sebebi erkeklere olan güvensizliğinden ve onlarla geçen kötü tecrübelerinden kaynaklanmaktadır. Erkeklerin kadınları cinsel isteklerini gidermek için bir araç olarak gördüğünü düşünen Maria’nın çocukluktan gelen bir alışkanlığı vardır. O erkeklerin sözünü dinlememeyi kendine adet edinmiştir. Bu yüzden hayatında karşılaştığı çoğu erkeği yüzüstü bırakmıştır. Sonuç olarak bu tavırları yüzünden erkekler ondan çoğu zaman uzak kalmayı seçmiştir.

4.KARŞILAŞMA VE AŞK

Daha önce de belirtildiği gibi Raif Efendi sanata merakı olan, sanatı seven bir figürdür. Bu sanat merakını kitaplarda bulduğu hayal dünyası ile tamamlamış ve zenginleştirmiştir. Aynı

zamanda, resim konusunda yetenekli olan Raif Efendi, edebiyata ilgi duyduğu gibi, resme de ilgi duymuştur. *“Müzelerdeki eski resim ustaları da artık bana sıkılmadan yaşamak imkanı veriyorlardı.”* (Ali, 54)

Yazar onun özelliklerini bu şekilde yansıtarak, Berlin’deki National Galeri isimli bir resim galerisine gidip ve orada Maria Puder’in portresi görmesini gerçekçi kılar. Raif Efendi, bu portre karşısında sürekli vakit geçirmiş ve bu portreyi uzun süre seyretmiştir. Zamanla bu portreden kopamayan Raif Efendi, resimdeki kadına aşık olur. O portrede gördüğü kadını diğer kadınlardan daha farklı bulur ve onu kendisine yakın görür, daha önce görmemesine rağmen tanışıyormuş gibi hissettiğini şöyle belirtir:

“Bu portrede ne vardı? Bunu izah edemeyeceğimi biliyorum; yalnız, o zamana kadar hiçbir kadında görmediğim garip, biraz vahşi, biraz mağrur ve çok kuvvetli bir ifade vardı. Bu çehreyi veya benzerini hiçbir yerde, hiçbir zaman görmediğimi ilk andan itibaren bilmeme rağmen, onunla aramızda bir tanışıklık varmış gibi bir hisse kapıldım.” (Ali, 54)

Tabloda resmedilen Maria Puder ile Raif Efendi’nin ilk karşılaşması yine bu galeride olur. Aslında bu karşılaşma bir tesadüf değildir. Raif Efendi’nin galeride sürekli aynı portrenin karşısında beklemesi galeride çalışan ressam ve görevlilerin dikkatini çekmiştir. Bunun üzerine Maria Puder, Raif Efendi yine bir gün bu tabloyu izlerken yanına gitmiş ve ona bu resmi her gün izlediğini ve bu tabloyu neden merak ettiğini sormuştur. Raif Efendi, bu sorular üzerine heyecanlanır ve utanarak, onun suratına bile bakamaz. Oradaki diğer insanların tavırlarından rahatsız olur ve galeriyi terk eder. Bu durum Raif Efendi’nin insan ilişkilerinde duygusal yapısının çok önemli olduğunu, insanların onun hakkındaki düşüncelerini çok önemseydiğini ve hatta yaşamını buna göre sürdürmekten çekinmediğini göstermektedir. İnsan ilişkilerindeki bu çekingen hali, karşılıklı aşkı yaşamaya başladıktan sonra, değişime uğrayacaktır. Bu değişim olumlu yönde olacaktır çünkü insanlarla daha doğrusu kadınlarla eskisinden daha rahat iletişim kurabilecektir.

Raif Efendi’nin Maria Puder ile ikinci karşılaşması, Raif Efendi’yi utandıracak şekilde gerçekleşir. Raif Efendi pansiyondan tanıştığı Hollandalı bir dul olan Frau Tiedemann ile sarmaş dolaştır. Raif Efendi, böyle bir durumda Maria Puder ile karşılaşınca Frau Tiedemann’ın kollarından ayrılmıştır. Bu karşılaşmanın ardından Raif Efendi bu konuyu kafasına dert edinmiştir. Maria Puder ile olan karşılaşmasının böyle olması onu üzmüş ve endişeye düşürmüştür. Ayrıca Raif Efendi bu konuda rüyalar görmüş ve pişman olmuştur. Odak figürün bu duruma düşmesinde kişilik özellikleri etkili olmuştur, çünkü Raif Efendi

genel olarak romantik bir kişilik sergiler. Karşılaşmanın ruh halindeki etkisini şöyle belirtir: *“Onun tarafından, değişmez bir hükümle mahkum edildiğimi gördükçe daha çok kıvraniyor, derin bir ümitsizliğe düşüyordum.”* (Ali, 65)

Yine de bu karşılaşmaların hiçbirinde Raif Efendi, tam olarak bilinçli bir şekilde Maria Puder’i görmemiş ya da gördüğünde emin olamamıştır. Galerideki karşılaşmalarında yüzünü yere eğmiş ve Maria Puder’in sadece ayaklarına bakabilmiştir. Sokak ortasında olan karşılaşmalarında ise, Raif Efendi sonraki sabah onu gördüğünden tam olarak emin olamamıştır. Bu iki figürün, Raif Efendi tarafından bakacak olunursa, ilk bilinçli karşılaşması Atlantik adlı kabarede gerçekleşir. Gece bu kabarede şarkı söylemekte olan Maria’yı gören Raif Efendi, Maria’nın bu durumuna acır. Onun hakkındaki düşünceleri bir hayal kırıklığına dönüşür ve Maria Puder’i bu şekilde görmek istemez. Ayrıca yaptığı işi de sevmeden yaptığını düşünür. Tüm bunlara rağmen Maria Puder’i kabarede şarkı söylerken, sırtından bir erkek öpünce kıskanır ancak bu duruma rağmen Maria Puder’den vazgeçmez ve onu sahiplenmek ister çünkü onun bu durumda yaşamaması gereken bir insan olduğunu düşünmektedir.

Bu kabaredeki karşılaşmaları Maria Puder’in Raif Efendi’ye bakması ve göz göze gelmeleri ile olur. Bu bakışma Raif Efendi’de büyük bir değişime yol açacaktır. İlk etkisi ise onu çok mutlu edip heyecanlandırmasıdır ve yapıtta şöyle belirtilmiştir: *“Hayatımda hiç bu kadar mesut olduğumu, içimin bu kadar genişlediğini hatırlamıyordum.”* (Ali, 72)

Sözü edilen bu olaylardan sonra Raif Efendi’nin hayata ve insan ilişkilerine olan bakış açısı değişir. Aşk onun kişiliğini değiştirmeye ve onu mutlu etmeye başlar. İlk değişim yapıtta şu şekilde anlatılmaktadır. *“Ve ben bu anda başka bir şey istemiyordum. Dünya’nın en zengin adamıydım.”* (Ali, 72)

Atlantik isimli kabarede olan ve aynı zamanda Raif Efendi’nin ilk kez Maria Puder’i gördüğüne emin olduğu karşılaşmadan sonra Maria Puder Raif Efendi’nin onu evine kadar götürmesini ister. Raif Efendi ise bu durum karşısında heyecanını gizleyemez. Maria Puder’in bu tutumu Raif Efendi’yi de cesaretlendirmiş, onu güçlendirmiştir. Artık Raif Efendi, hayatı eskisinden farklı yorumlayan birine dönüşmeye başlar.

O gün Raif Efendi Maria Puder’i evine kadar götürdükten sonra bu ikili düzenli olarak buluşmaya ve birlikte vakit geçirmeye başlarlar. Raif Efendi ile Maria Puder’in birlikte geçirdikleri zaman içerisindeki hisleri karşılıklı bir aşka dönüşür, fakat Raif Efendi’nin Maria

Puder'i kaybetme korkusu vardır. Raif Efendi yapıt boyunca hep Maria Puder ile olmak istemiş, herhangi bir şey yaşamasa bile onunla kalmak ve ne olursa olsun onun yanında olmayı dilemiştir. Hatta bir buluşmalarında, Raif Efendi, Maria Puder'in evinin yakınlarında beklerken, onun gelmemesi üzerine kendi kendine sorular sormuş ve endişelerini uzun iç monologlarla belli etmiştir. Raif Efendi'nin bu durumu aşka çok anlam yüklemesinden dolayı olur. Aşka anlam yüklemesi ise onu Maria'ya yakınlaştırır. Zaten Raif Efendi kişilik özelliği olarak da melankolik ve romantiktir. Kitap okumayı, resim yapmayı sever. Resimde gördüğü ve birlikte olduğu Maria'ya daha da bağlanır. Onunla daha fazla vakit geçirmek istediğini şöyle belirtir. *“Bir an evvel vaktin geçmesini istediği besbelliydi. Halbuki ben, ne kadar saçma olursa olsun, yan yana bulunduğumuz zamanın durup kalmasını, asla bitmemesini temenni ediyordum”*. (Ali, 140)

Daha önce de bahsedildiği gibi, Maria Puder'in erkeklere karşı kendini uzak tutan bir tavrı vardır. Eskiden erkeklere çok güvenmiş ve bu konuda hata ettiğini düşünmüştür. Erkeklerin ona yakınlık göstermesini sevmez. Bir yılbaşı gecesi hem alkolün hem de bu düşüncelerin etkisiyle ince bir giyisi ile dışarı çıkar. Havanın soğuk olmasından dolayı, Maria Puder hastalanır ve yataktan kalkamaz. Raif Efendi ona büyük bir özveri ile bakar. Bunu yapmasının sebebi Maria'yı kaybetme korkusu ve ona olan büyük aşkıdır. Onunla geçirdiği vakit sırasında, Raif Efendi olgunlaşır ve cesaretlenir ve sorumluluk sahibi olur. Bu Raif Efendi'nin ilk kez birine bu kadar bağlılık duymasını ve yaşamındaki en önemli kişi olarak onu görmesini sağlar, yaşam artık onun için sadece roman kahramanlarından ve romantik olaylardan ibaret değildir, hastalık ve zorluklar da insan yaşamının gerçekleridir. Yaşamı anlamlandırma sürecinde özellikle bu düşünceler çok etkili olmaya başlamıştır.

Zamanla ikili hastalık ve hasta bakıcılık ilişkisine alışır. Fakat, yapıtın olay örgüsü burada şekil değiştirir. Beklenmedik bir anda, Raif Efendi'ye eniştesinden bir mektup gelir. Mektupta, babasının öldüğü ve hemen Türkiye'ye dönmesi gerektiği yazılıdır. Raif Efendi, tüm bunlara rağmen yaşamının anlamının burada olduğunu düşünür, Türkiye'ye dönmeyi uygun görmez o kendisini Almanya'ya bağlı bir insan olarak görür. *“Mesela, beni Havran'a bağlayan şeyler neydi? Üç beş zeytinlik, birkaç sabunhane, kendilerini tanımayı asla merak etmediğim birkaç akraba... Halbuki buraya bütün hayatımla, bütün yaşayan tarafımla merbuttum.”* (Ali, 138). Alıntıda görülen bu iç monologlar, Raif Efendi'nin artık yaşama dair isteklerinde çelişkiye düşmediğini, kişiliğini buna göre oluşturduğunu, yaşamını sevdiği insanın yanında geçirmek istediğini anlatır.

Fakat zorunluluklar yüzünden Raif Efendi, Türkiye'ye kısa süreli de olsa geri dönmek zorunda kalır, çünkü Eğer Havran'da işler kötüye gider ve eniştelerinden ona herhangi bir para gelmezse Almanya'daki yaşamın zor olacağına inanır.

Raif bu durumu Maria Puder'e anlatır ve geri döneceğini, bunun kısa süreli bir ayrılık olduğunu açıklar. *“Maria Puder'e meseleyi anlattığım zaman bir müddet sustu. Yüzünde garip bir tebessüm vardı: ‘Ben dememiş miydim?’ der gibi önüme bakıyordu.”* (Ali, 139) Bu olayın ardından kısa bir süre sonra Raif Efendi Türkiye'ye Maria Puder ise Prag'a annesinin yanına gider. Burada hem Maria Puder'in hem de Raif Efendi'nin korkularının gerçek olacağına dair ip uçları görülmektedir, çünkü Maria Puder erkeklere güvenmesinin bir hata olduğunu, Raif Efendi de Maria Puder'i bir daha göremeyeceğini hisseder.

5.DEĞİŞİM

Bahsedilen kişilik özelliklerinden ve bu gelişmelerden sonra, aşk olgusunun Raif Efendi'nin yaşamının üstünde çok belirleyici bir etkisi olduğunu, onun kararlarını, yaşamı algılayışını, insanlarla iletişimini değiştirdiğini görmekteyiz. Raif Efendi için bu durum Maria Puder'den önce, Maria Puder ile birlikte ve Maria Puder'den sonra olmak üzere üçe ayrılır.

Raif Efendi'nin üç evrede de en belirgin özelliği olarak çekingenliği ön plana çıkmıştır. Maria Puder ile tanışmadan önce çekingen, kendini kadınlara yakınlaşma konusunda beceriksiz hisseden biridir. Fakat Maria Puder ile tanıştığı ilk andan itibaren cesur ve kendinden emin bir şekilde hareket eden bir insana dönüşmüştür. Maria Puder ile olan ayrılığından sonra ise Raif Efendi gene çekingen ve utangaç bir insan olmuştur.

Hayata pembe bir gözlükle bakan Raif Efendi, Maria Puder ile tanıştıktan sonra hayatın gerçeklerini görür. Hayatın okuduğu ve hayal dünyasını genişlettiği kitaplar gibi olmadığını görür. Aşkın yarattığı acıları yaşar, Maria Puder ile biten ilişkisinin ardından Raif Efendi, yaşamı duyarsız geçirmeye başlar.

Aile kavramını anlamlandırma konusunda da aşk olgusunun Raif Efendi için önemli bir rol oynadığı görülür. Maria Puder'den önce Raif Bey ailesini umursamaz bir insandır. Babasını sevmez, önemsiz birisi olarak görür:

“Gerçi babamı gerçek bir muhabbetle sevmem için de ortada bir sebep yoktu; onunla aramızda daima bir yabancılık mevcut kalmıştı ve birisi bana : ‘Senin baban iyi bir adam

mydı?’ diye sorsa, verecek cevap bulamazdım.” (Ali, 142). Babasını yakından tanımadığı ise yapıtta şöyle açıklanmıştır. “Babam benim için ‘insan’ olarak hemen hemen hiç mevcut değildi; yalnız ‘Baba’ dedikleri mücerret bir mefhumun insan şeklinde görünüşüydü.” (Ali, 142).

Aşık olmadan önce aile kavramını önemsemeyen Raif Bey, daha sonradan aile olarak nitelendirdiği Maria Puder’e bağlı ve sadıktır ve onunla olmak için her şeyi yapabilir. Maria Puder ile olan ayrılığından sonra, Raif Efendi aile kavramından tekrar uzaklaşır. Eşini ve ailesini önemsemez, bir zamanlar çok sevdiği Maria Puder’e hep bağlı kalır. Hatta bir keresinde Raif Efendi eşine ve kızına bir tepki gösterdiğinde, yapıtın ilk anlatıcısı onu uyarır ve onların önemli kişiler olduklarını dolaylı yoldan söyler. Raif Efendi bunun üzerine onların önemsiz olduğunu şu şekilde belirtir. “*Aman Raif Bey’ dedim. ‘Bunlar ne biçim laflar... Gerçi biraz fazla telaş ediyorlar, ama bunu böyle tefsir etmek doğru değil... Karınız ve kızınız!’ ‘Evet, karım ve kızım... Ama işte o kadar...’ ” (Ali, 108).*

Daha önce de belirtildiği gibi, Raif Efendi kişilik özelliği olarak edebiyata ve sanata meraklı olan, resim yapmayı seven birisidir. Yaşamdan haz almayı bilir, hobileri vardır ve gezmeyi sever. Raif Efendi’nin Avrupa’ya gitmesindeki başlıca amacı yapıtlarda görüp, tanıyamadığı kişileri tanımaktır. Maria Puder ile karşılaştıktan sonra Raif Efendi’nin bu tür sanat faaliyetlerine merakı artar. Fakat Maria Puder ile ayrıldıktan sonra Raif Efendi’nin bu sanatlara merakı azalır. Artık sadece resim çizmeyi, vakit geçirmek için kullanır.

Raif Efendi’nin Maria Puder ile geçen sürecin kendisi, öncesi ve sonrası olarak adlandırılacak olan değişim süreci, kendisinin şu sözleriyle özetlenebilir. “*Asıl ‘ben’, otuz beş seneye yaklaşan ömrümde, ancak üç dört ay kadar yaşamış, sonra, benimle alakası olmayan manasız bir hüviyetin derinliklerine gömülüp kalmıştım.” (Ali, 158).*

Fakat yapıtın sonunda Raif Efendi bahsedilen üç aşamalı değişimden farklı bir değişim yaşar. Bu yaşadığı değişim, Maria Puder’e bağlı olana kıyasla daha hızlı bir değişimdir; anlıktır. Raif Bey günlüğünün sonlarına doğru Türkiye’de bir kadınla rastlantısal bir şekilde karşılaştığını anlatır. Karşılaştığı kadın Almanya’da iken tanıştığı Frau van Tiedemann’dır. Karşılaştıklarında artık Frau van Tiedemann, Herr Döppke ile evlendiği için artık kendisine Frau Döppke demesini ister. Ayrıca Frau Döppke’nin yanında bir de kız çocuğu vardır. Frau Döppke’nin anlattığına göre, Prag’da Herr Döppke ile birlikteyken Maria Puder ve annesine rastlarlar. Maria zayıf ve halsiz düşer. Berlin’de ağır bir hastalık geçirdiğini belirtir. Bundan bir süre sonra ise tekrar Berlin’e dönerler. Kışın ise Frau Döppke eşi ile birlikteyken

Maria'nın öldüğünü duyarlar. Frau Döppke bu haberi aldıktan sonra, Maria Puder'in annesini arar. Annesinin durumunun perişan olduğunu söyleyen Frau Döppke, Maria Puder'in hamile olduğunu da öğrenir. Annesinin isteğini kabul etmeyen Maria Puder bebeği doğurma konusunda ısrar eder. Doğum gerçekleşir ancak Maria Puder, nöbetler geçirir ve bir hafta sonra, koma halinde ölür. Annesine ölmeden önce öğrendiği zaman hayret edeceğini ama gene de memnun olacağını söyler. Ayrıca annesine bir Türk erkeğinden de bahseder. Bu erkeğin bebeğin babası olduğunu öğrenen Frau Döppke, Raif Efendi ile karşılaştığında yanındaki kızın o kız olduğunu söyler. O kız doğumundan dört sene boyunca hastanede bakım evinde yaşar. Aslında Maria Puder'in on sene önce hayatını kaybetmiş olması ve ondan bir çocuğu olması Raif Efendi'yi üzer. Çünkü Raif Efendi kendi kızının adını bilmemekle beraber, Maria Puder'e karşı kendini suçlu hissetmektedir. Raif Efendi Türkiye'de iken mektuplarına cevap vermeyen Maria Puder'e darılmıştır. Yani ölü bir kişiye karşı güvenmiştir. Bunu yaparak çok büyük bir suç işlediğini düşünür ve kendini affedemez. Raif Efendi'nin Maria Puder'i suçlaması, yapıtta şu şekilde anlatılmaktadır. *“İnsanlara kızmama imkan yoktu, çünkü insanların en kıymetlisi, en iyisi, en sevgilisi bana en büyük kötülüğü etmişti; diğerlerinden başka bir şey beklenebilir miydi?”* (Ali, 24) Raif Efendi'nin kendini suçlaması ise yapıtta okura şu şekilde aktarılmıştır. *“On sene, tam on sene, zavallı ruhumun bütün kırgınlığıyla, bir ölüye kızmış, bir ölüyü suçlu tutmuştum... Onun hatırasına bundan daha büyük bir hakaret yapılabilir miydi?”* (Ali, 24)

Bu yaşananların üzerine Raif Efendi hayattaki yaşama sevincini tamamı ile kaybetmiştir. Hayata boş olarak bakar. Yaşamak bu noktadan sonra şu alıntıda da görülebileceği gibi Raif Efendi için güçtür. *“Dün akşam, yatakta Maria ile karşı karşıya iken anladım ki, benimle münasebeti olmayan bu vücudu, bu kafayı taşımak, bundan sonra bana daha güç gelecektir.”* (Ali, 158).

6.SONUÇ

Bu çalışma, Sabahattin Ali'nin “Kürk Mantolu Madonna” adlı yapıtındaki odak figürün yaşamı anlamlandırma sürecinde aşk olgusunun etkisini araştırmıştır. Bu araştırma sonucunda, odak figür Raif Efendi'nin yaşamı anlamlandırma sürecinde, aşk olgusunun etkisinin büyük olduğu görülmüştür. Aşk olgusu Raif Efendi'yi davranışları, insan ilişkileri ve hayata bakış açısından etkiler. Aşkın yarattığı etki, Raif Efendi'nin hayatını bütün yönleriyle üçe ayırmış, bunlarda keskin değişiklikler olmasına sebep olmuştur. Öyle ki Raif Efendi aşk

olgusunun etkisiyle üç farklı insan görünümünde okurun karşısına çıkmış, birbirinden oldukça karşıt özellikler sergilemiş ve hayatının anlamını aşk ve aşık olduğu kadın olarak görmüştür.

Eğer bu çalışmadan sonra yeni bir çalışma yapılacak olsa, bu yeni çalışma gene odak figür üzerindeki aşk olgusunun etkisi olmalı ancak bu sefer odak figürün yaşamı anlamlandırma süreci yerine, daha dar bir konu olan insan ilişkileri incelenmelidir. Bu çalışma ile birlikte aşk olgusunun odak figürün insan ilişkileri üzerindeki etkisi daha iyi anlaşılabilir. Kısacası yeni bir soru şu şekilde şekillenebilir; Sabahattin Ali'nin "Kürk Mantolu Madonna" adlı yapıtındaki odak figürün insan ilişkilerinde aşk olgusunun etkisi nasıl işlenmiştir? Bu tez, ilerleyen çalışmalar için önerilen sorudan daha geniş bir soruya yanıt vermektedir. Bunun yanında daha önce amaçlandığı gibi, bu yapıta benzer olan yapıtlardaki benzer sorulara okurun daha iyi yaklaşmasını sağlar.

KAYNAKÇA

Ali, Sabahattin Kürk Mantolu Madonna 55. Baskı İstanbul, Ocak 2013